

TÜRK FİKRİ MÜLKİYET HUKUKUNDA GÜNCEL GELİŞMELER

İSTANBUL
TİCARET
ODASI
YAYINLARI

SEKTÖREL ETÜTLER
VE ARAŞTIRMALAR

YAYIN NO: 2011-32

1.8. Sessiz Kalma Nedeniyle Hak Kaybı

Her hakkın dürüstlük kuralı çerçevesinde kullanılması gerekir. Burada hem hak sahibinin iyi niyetli olması aranır, hem de üçüncü kişilerin iyi niyeti korunur. Sessiz kalma yoluyla hak kaybı durumu da, kişinin uzun süre kullanmadığı hakkını kullanmaya kalkması halinde zarar göreceği iyi niyetli üçüncü kişileri ve onların mevcut duruma duydukları güveni korumak için kabul edilmiştir.

Bu çerçevede fikri mülkiyet hak sahibi, haklı bir sebep olmaksızın, hakkını uzun süre kullanmayarak bundan sonra da kullanmayacağı yönünde bir kanaat oluşturmuşsa, artık bu hakkı kullanamaz. Zira hakkın ihlālüne karşı, uzun süre sessiz kalındıktan sonra dava açmak, hakkın kötüye kullanımı sayılabilir. Çünkü her hak gibi dava hakkı da, kötüye kullanıldığı takdirde himaye görmez. Hukuka aykırı biçimde tescil edilmiş bir hakkın hükümsüzlüğünü talep edecek

kişinin de belirli bir süre içinde talepte bulunmamış olması aynı kapsamdadır. Demek ki, fikri mülkiyet hakkına saldırı olmasına rağmen, hakkın uzun süre ileri sürülmemesi bir hak kaybı olarak kabul edilmektedir.

Türk fikri mülkiyet hukukunda sessiz kalma nedeniyle hak kaybı müessesesi, hakkaniyet ilkesine dayandırılmakta olup kaynağını, Medeni Kanununun 2. maddesindeki dürüstlük kuralında bulur. Yargıtay pek çok kararında basiretli tacir gibi davranma yükümlülüğüne de atıfta bulunmaktadır.

Eğer hak sahibinin, gecikmede haklı bir nedeni bulunuyorsa, hak kaybı olmaz. Bu durumda hakka tecavüz eden kimsenin, hak sahibinin hakkını uzun süredir kullanmamasında haklı bir nedeninin bulunmadığını ve hakkın bunca zaman sonra kullanılmaya kalkılmasının kendisine zarar vereceğini ispat etmesi gerekir.

Konu mehzaz hukuk olan AB hukukunda markalar bakımından düzenlenmiş ve sessiz kalma süresi beş yıl olarak benimsenmiştir. Türk pozitif hukukunda ise, konuya ilişkin özel bir düzenleme yoktur. Mehzaz hukuka uygun bir şekilde Marka Kanunu Tasarısında bu süre beş yıl olarak belirlenmiştir.

Pozitif bir düzenleme olmamakla birlikte Türk içtihat hukukunda ilke sıkça uygulanmaktadır. Sessiz kalma süresi somut olaya bağlı olarak belirlenmektedir. Sözgelimi, Yargıtay 2000 tarihli bir kararında on aylık süreyi sessiz kalma yoluyla hak kaybı için yeterli bulmuştur. Zira somut olayda davacı, bitişindeki firmanın kendi markasını ve unvanını kullanmasına on aya yakın bir süre ses çıkarmamıştır. Somut olaya bağlı olarak bu süre değişken olsa da genel uygulama bu sürenin beş yıl olduğu yönündedir.

Yargıtay 2005 tarihinde; *“Davalı ‘Çiftlik’ kelimesini, markanın dikkati çeken esaslı unsuru haline getirerek kullanmış olup ... davalının bu şekilde kullanımına uzun süre sessiz kalmasından sonra açılan bu davanın MK’nun 2. maddesi ile bağdaşmayacağı yönündeki mahkeme gerekçesi doğru olmakla kararın salt bu gerekçe ile onanmasına...”* karar vermiştir.

İtalya menşeli tanınmış GAS markası ile ilgili 2006 tarihli kararında Yargıtay, yabancı marka sahibi tarafından açılan hükümsüzlük davasının reddine

karar verirken özellikle şu gerekçeye dayanmıştır: “... *Davalı markasının tescil tarihinden itibaren 10 yıllık bir süre geçtikten sonra dava açıldığı, bu süre içinde davacının, davalının markasını kullanmasına itiraz etmediği ...*”.

2007 tarihinde ise Yargıtay; “... *uyuşmazlığa konu markanın 16.05.1990 tarihinde davalı adına 25 nci sınıfta ticaret markası olarak tescil edildiği, davanın 14 yıl sonra açıldığı, davacının 1987-2001 yılları arasında davalı yanında çalıştığı, markanın kullanma amacı dışında şantaj veya ileride para karşılığı devredilme gibi kötü niyetle tescilinin yapıldığının kanıtlanmadığı, ... uzun süre sonra açılan davanın yerinde olmadığı...*” yönünde karar vermiştir.

Yargıtay 2007 tarihli başka bir kararında da şu ifadeleri kullanmıştır: “*Ancak, hareket tarzı itibariyle hakkın ihlaline zımnen müsaade edildiği takdirde, karşı tarafın senelerden beri iyi niyetle kullandığı unvanının iptalinin dava konusu olup, olamayacağı Türk Medeni Kanunu'nun 2'nci maddesi, hükmü icabı olarak düşünülüp, değerlendirilmesi gerekir*”.

Mahkemelerce ilkeye sıkça başvurulması nedeniyle uygulamada çok ciddi hak kayıplarına şahit olunmaktadır. Mahkemeler ilkeyi hem hükümsüzlük, hem de tecavüz davalarında uygulamaktadır. Uygulamadaki sonuçlara baktığımızda; Türkiye’de gerek haksız tescillere gerekse tecavüzlere karşı hak sahiplerinin harekete geçmesi bir seçim değil, adeta bir zorunluluktur. Aksi takdirde gerçek hak sahibi, geç müdahale nedeniyle, aslında haklı olduğu davasını kaybedebilecektir.